

Idag pågår arbete för att få till stånd restaurering av våra av vattenkraft förstörda älvar lite varstans i Sverige. Ljusnan, Klarälven är två exempel norr om Stockholm och nu sedan ett tag även Fax- och Ängermanälven.

Här i Sollefteå kommun är det organisationerna Nipakademin och Eds Fiskevårdsområde som driver frågan och vi har nu kommit så långt att Sollefteå kommun snart ska ta beslut om en förstudie om fiskvägar i detta älvsystem.

Personerna bakom detta arbete är underutvecklade, Christer Borg och Lennart Norström samt Thorsten Laxvik. Anledningen till vårt engagemang är flerfaldigt, men viktiga punkter är besöksnäringspotentialen i denna resurs, vi pratar om mellan 4 000 till 10 000 arbeten i framtiden om det sköts rätt. Dessutom har nu tekniken för att bygga fiskvägar förbättrats i den grad att man idag kan få vandrande fisk upp- och nedströms med en överlevnad på över 90 %. Till detta har vi stöd i svensk lagstiftning för detta arbete; Vattendirektivet, Miljöbalken och riksdagens 16 miljömål pekar i samma riktning.

Vi har nu ett hot i form av ett förslag till regeringen på ny lagstiftning, detta kommer från en utredning kallad miljöprocessutredningen, som precis lagt fram sitt sista slutbetänkande, se <http://www.regeringen.se/sb/d/11597/a/125554>.

Blir förslaget om "riksintressen" för vattenkraften verklighet och det är stor tisk för det om vi inte gör något, blir det svårt på gränsen till omöjligt att ompröva vattendomar i samtliga våra stora utbyggda älvar. Därför har vi i organisationerna ovan gjort en skrivelse som ska gå ut till samtliga FVO:n och sportfiskeklubbar och andra berörda, från Dalälven och norrut. Den ska sedan överlämnas under medial uppmärksamhet till närings- och miljödepartementet.

Av den anledningen får du vår fråga om stöd och hjälp till finansiering av detta. Eds FVO och Nipakademin har inte råd att själva stå för hela tryck- och portokostnaden för denna skrivelse utan vi ber er alla om hjälp så långt ni förmår. Detta är en angelägenhet som berör alla miljö-, natur-, turism- och fiskeintresserade och därför vill vi ha ert stöd!

Sätt in det ni kan bidra med på Nipakademin konto i Handelsbanken på giro 5879-5204. För den som senare vill kan vi givetvis skicka kontoutdrag på våra utgifter i frågan om porto, detta för er bokförings skull.

Stort tack för ert bidrag och stöd!

Christer Borg:
Älvräddarnas
Samorganisation

Norrmofo 144

880 30 NÄSÅKER
0622-300 95
0706-84 74 31

Lennart Norström:
Eds FVO

Ed 101

88194 Sollefteå
0620-22021
0702-406089

Torsten Laxvik:
Nipakademin

Tjärnbotten 106

88041 Edsele
0623-20525
0705-200761

Till Näringsdepartementet, Miljödepartementet och miljöprocessutredningen

Vi undertecknande, representerande bland annat fiskevårdsområden, sportfiskeklubbar och byalag i Sverige protesterar mot den föreslagna lagändringen i Miljöbalken som utredaren i miljöprocessutredningen presenterar.

Enligt utredaren ska vissa vattendrag som är av riksintresse ur elproduktionssynpunkt av energimyndigheten **utses till riksintressen för vattenkraft**. Syftet med lagförslaget är att skydda elproduktionen i dessa vattendrag som anses behövas för att uppnå de mål som tagits och framgent tas i klimatarbetet.

Våra argument är följande:

- Själva ansatsen till miljöprocessutredningen är det svenska klimatarbetet, här i uttryck av en kraftig satsning på vindkraft som förnybar energikälla. Det är en bra satsning. Men klimatarbetet som är ett svar på de klimatförändringar vi idag ser kan inte utföras genom att man sätter naturen på undantag. Klimathotet är i grunden ett hot mot biotoper på skilda platser i världen och kan inte mötas genom att permanenta lokala biotopers utarmning om arbetet ska tas på allvar. Det hot som beskrivs av utredaren, uppmålat av bland andra Energimyndigheten, är i grunden hämtade från en rapport framställd av svenska kraftindustriers lobbyorganisation Svensk Energi. I den rapporten pekar man på mer än 3 TWh förlust om samtliga exploaterade vattendrag i Sverige skulle omförhandlas. Detta scenario har inget med verkligheten att skaffa, utan är endast en teoretisk maxgräns som med dagens resurser inte har några möjligheter att uppnås, även om det skulle vara vällovt ur ett ekologiskt perspektiv och inte hota klimatmålen (enbart effektiviseringar och ökad nederbörd kompenserar mer än väl dessa dryga 3 TWh inom de närmaste 50 åren). Rapportens huvudsyfte är snarare att via obefogat larm säkra framtida vinster för kraftproducenterna. Rimliga bedömningar av framtida omförhandlingar ligger i storleksordningen runt 50 GWh fram till år 2025, detta givet de resurser och den takt som kammarkollegiet har idag. Inget tyder på att de skulle få ökade resurser. Vi vill också påminna om det majoritetsbeslut i riksdagen från 2006 (Riksdagsskrivelse: 2005/06:237) som lägger ansvaret för att fiskvägar etableras i exploaterade vatten på regleringsföretagen. Detta riksdagsbeslut följer gängse normer inom hela EU att förorenaren betalar, vilket också stöds av de flesta människors normativa uppfattning om företags ansvar och förpliktelser.
Vi undertecknare anser att utredaren ska basera sina förslag på verkliga fakta och inte på ensidiga partsinlägg från en näring som alltid sätter vinst före miljöhänsyn. Vi anser också att regeringsdirektivet som ligger till grund för utredningen i denna punkt också saknar opartiskhet.
- Vindkraftens nackdelar med stora svängningar i elproduktion beroende på vindstyrkor kan regleras på andra sätt än det enda som utredaren tar upp. Det enklaste och kanske bästa ur perspektivet att uppnå klimatnytta, är effektreglering hos konsument där energieffektiviseringar blir en automatisk synergieffekt. Detta kan ske hos enskilda konsument, lokalt i en by eller ett kvarter eller regionalt. Tekniken har nu kommit så långt att sakkunniga på Svenska Kraftnät (muntligen Bo Krantz, SvK) anser att detta är en metod som skulle fungera väl. Energimyndigheten pekar i sin rapport ER 2008:24 på de i en snar framtid stora möjligheterna att använda kvarvarande batterikapacitet i den till el konverterade personbilsflottan som reglereffekt.
Vi undertecknare anser att utredaren inte redovisat de alternativ som finns till vindkraftsreglering och att vattenkraften ensam inte behöver vara det enda alternativet.

- Innan så långtgående förändringar görs i en miljölagstiftning som kan sägas till delar vara grundad på Riokonventionen om biologisk mångfald och som också fått ökat stöd i och med riksdagens 16 miljömål, bör allt göras för att utreda på vilka sätt man kan utnyttja energieffektiviseringar till sin fulla potential. Forskare inom ämnesområdet kan idag visa (se bl. a. Louise Trygg, Swedish Industrial and energy supply measures in a European system perspective, 2006) att potentialen i Sverige för detta ligger på mellan 30 och upp till 50 procent, detta utan att minska industrins produktionskapacitet. En sådan energieffektivisering bör påverka även behovet av reglerstyrka.

Vi undertecknare kräver att den forskning om energieffektiviseringar som finns används för att bedöma hur de kan påverka behovet av reglerkraft.

- Nuvarande lagstiftning är tänkt ska skydda och värna om miljön och därför finns också möjlighet att omförhandla vattendomar; detta för att ge möjlighet att återställa de i allmänhet ur ekologisk synpunkt helt förstörda utbyggda vattendragen. Gällande lagstiftning kan sägas värna om följande värden:
Ekosystemets egenvärde
Fiske och annan rekreation som turism
Kulturella och sociala värden
Svårdefinierbara "känslö"-värden
Ekosystemtjänster av annat slag (recipient, dricksvatten etc)

Av dessa är det just sportfisket som källa till ekonomi som vi anser helt ställs åt sidan. De utbyggda älvarna ligger till största delen i landets norra delar, ofta hårt drabbade av sysselsättningsproblem. Forskning visar att potentialen för en ökad naturturism i form av sportfiske är mycket stor. Undersökningar visar också att det är naturligt reproducerande fisk som eftertraktas, inte kompensationsodlad dito som idag måste ses som en sorglig rest av ett förlegat tänkande, där intentionen var att endast ersätta yrkesfisket och till viss del lokalbefolkningens förstörda husbehovsfiske.

Eftersom turism sysselsätter tre människor per omsatt miljon, är detta en näring som har framtiden för sig i våra delar av Sverige. Redan idag omsätter fisketurismen i enbart Jämtlands län 500 miljoner kronor. En studie för Nutek om hållbar Östersjölaxförvaltning som presenteras under våren visar på en ekonomisk potential runt 1,4 miljarder i sportfiskerelaterad besöksnäring i de outbyggda älvarna. Med en restaurering av de utbyggda finns potential till mer än 10 000 årssysselsatta i svensk glesbygd och detta är då lågt räknat utifrån skotska exempel. Återigen, ur ett klimatperspektiv, vilket ju är incitamentet för utredningen, bör man beakta att en delvis omställning från industriella näringar till service- och tjänstenäringar är till hjälp i klimatarbetet.

Vi undertecknare ser förlaget som ett hot mot en hel landsända ur sysselsättningssynpunkt.

- ICES, Internationella Havsforskningsrådet, anser att Östersjölaxen hotas av odlad lax och att ökade ansträngningar måste göras för att skapa fler lekområden i både utbyggda och outbyggda älvar. SLU i Umeå och andra forskningsinstitutioner kan idag visa resultat från fiskvägar med överlevnad både upp- och nedströms på 95 %. Detta innebär att vi för första gången har en situation där de tekniska förutsättningarna tillsammans med argumenten om biologisk mångfald pekar på en möjlig framgångsväg för vandrande fisk.

Vi undertecknare kan inte acceptera att den av vattenkraftsindustrin skapade biologiska katastrofen i våra utbyggda älvar ska permanentas samtidigt som forskningen visar på både tekniska möjligheter och biologisk nödvändighet av en restaurering av Östersjöns lax- och havsöringsbestånd.

